

Hrvatska - Iseljeništvo - Svijet

BLOGBUSTERS Anči Fabijanović / 13 Rujan 2020

SOS (Sasvim Osobno Stajalište): Umjetnost i umjetnici, ali i mediji, pobjeđuju koronu (ma što tko mislio o njoj)

Kao neka vrst inata, ili kako se kaže u Dalmaciji, dišpeta, kao da je „procvala“ i filmska i kazališna i ina kulturna produkcija neovisno o svim opasnostima koronavirusa, neovisno o tome da su čak neovisni umjetnici, oni koji nisu dio institucija zapravo bili ugroženi. Kao da su neke stege (opravdane), umjetnicima dali nove ideje i novu inspiraciju. I sjajno je što je tome tako!

Najprije je sve bilo vezao uz tzv. lockdown, kad je skoro sve bilo zatvoreno, kad je bilo zatišje u real-kulturnom okolišu – na pozornici, u kinodvorani itsl, ali s intenzivnim aktivnostima preko skape-a i ostalih sredstava modernih komunikacija. Pjevalo se, glumilo, snimalo, nastupalo, slalo poruke, smišljalo nove oblike umjetničkoga izražavanja. I to „punom parom“ – inventivno, nadahnuto, s puno poruka i – pozitive. Htjedoh ovdje nabrajati prekrasne nastupe umjetnika dok je sve bilo zatvoreno ili nova postignuća u kazalištima kad su se otvorila i kad je publika napokon ušla u kazališta, zahvalna i na malom prostoru i svim mjerama zaštite, ali da sve gledaju „u živo“. Ali sve je to već nabrojeno, sve se to pratilo (iako, ruku na srce, prave i značajke i argumentirane kritike za sva područja umjetnosti sve je manje, čast iznimkama jer ih nema puno), pa ću krenuti dalje s temom.

(Ne)poznavanje zanata

Kad su se mjere „olabavile“ najprije počeli su nastupi umjetnika na otvorenim prostorima, uvijek uz novo normalno: distancu i posebnu pozornost da se ne ugrozi ni sebe ni druge, a prednjačili su, držim HNK-u „ad hoc“ predstavama i sviranjima te pjevanjima ispred velebne zgrade. Također u Zagrebu i u HRT-u su pogodili „u sridu“ serijom koncerta nazvanima zgodno (jer je sve priređeno u noćnim satima) Sunčana strana Prisavlja – to je bila „šifra“ za dobitnu kombinaciju dobre glazbe, zahvalne publike i „oživljene“ prisavske obale uz zgradu javne televizije. Jer su odabrani redom ugledni glazbenici za sve generacije, koji su opustili ljude u ova, moramo priznati, teška i napeta vremena za svih nas. Moja zamjerka jedino je ova: kad se to tako dobro radilo zašto su onda u redovnom programu prečesto bile emitirane e - i događalo se to prečesto - reprize? Zar se i u „običnim“ medijskim obvezama nije moglo biti na nivou? No, to je tema za sebe kojoj ću se vratiti kad počne jesenska shema, pa kad su bude vidjelo pravo stanje stvari, za sad možemo biti malo dobrohotni, iako zamjerka ostaje. I to s pokrićem. Jer ne može se jedna emisija emitirati po tri, četiri puta u jednom danu, često u razmaku od svega sat ili sat i pol vremena! Ne može se i ne smije na javnoj televiziji premještati niti neki prilog s programa na program, dakle iz jedne emisiji u drugu – i tako unedogled. To je podcjenjivanje gledatelja i njihove zdrave pameti. Čak i

informativne emisije trebale bi biti inventivnije i - inovativnije. Ako se obrađuje neka tema onda jednostavno (a to su osnove TV i radio novinarstva) valja uzeti (snimiti) više sugovornika – pa u jednoj emisiji dati jedne, u drugoj druge i tako redom. Isto vrijedi i za radio: slušati isto koncipirane vijesti cijeli dan (pa i noć) jednostavno je – nedopustiva. I tzv. brake news tj Izvanredne vijesti su nepoznanica za našu televiziju kojoj znamo tepati da je dalekovidnica, ali je prestala to biti. Tu neke druge, sasvim profitabilno „posložene“ televizije, nadmoćnije su od tzv. javnog servisa koji bi jednostavno uvijek morao biti najbolji!

Kultura s pokrićem i znanjem

Sad dolazim do kulture, jer to je dio koji je najbolje osmišljen, snimljen i predstavljen na programu HRT-a – od emisija Što je klasik? do komentara o filmovima i emisija o novim knjigama itd itsl. I tu se urednici te sudionici emisija pokazuju kao najveći profesionalci, na radost svih nas kojima je kultura na srcu, jer znači identitet, baštinu, ljepotu, razmišljanje, zaključivanje, istraživanje, ljepotu, dignitet, dostojanstvo lijepe riječi, pokreta i glume i glazbe te likovnog izričaja – svega onoga što nam treba za dostojanstven i smislom ispunjen život. Pa da ne nabrajam dalje. Zato, dragi urednici i novinari, autori priloga iz ostalih područja (od poljoprivrede do komunalnih tema ili „afera na svim nivoima“) ovu dobrohotnu kritiku shvatite ovako kako je napisana – s naglaskom na dio programa na kojega se možete ugledati. Ne bi tu bila stvar u „prepisivanju“ nečijeg načina rada, bio bi to dokaz da poznavanje zanata i davanje digniteta mediju u kojem su umjetnost i kultura su silno važni, pa i kad se možda ne slažemo sa svakom porukom i svakim izričajem, jer nude pamet i promišljanje, nude trud i proučavanje ljudske osobe, njenih dilema i nada, njenih strepnji i strahova, njene duše i njene nade. I predstavljaju ih te o njima govore obrazovani voditelji, isto takvi sudionici, a onda pretpostavljamo da je takva i zahvalna publika! Ima tu sjajnih emisija o znanosti (od prirodoslovlja i kemije, preko fizike do astronomije npr), o ekonomiji, o novim postignućima digitalne i ine tehnologije, a ponajviše kvalitetnih „čisto“ kulturi okrenutih emisija koje idu u dubinu i bave se suštinom umjetničkog izražavanja, posebno na polju književnosti i kazališta.

Kad je već riječ o medijima i u novinama novi vjetrovi ipak pušu, kao kod jednog dnevnog lista koji nedjeljom nudi „podijeljeni“ ali bolji sadržaj negoli ostalih dana. Upravo je kultura puno bolja nego ostalih dana, iako ni tada nije niske kvalitete, dapače. ZA novosti? Za sada stidljivo prodiru, jer bi grafika trebala biti bolja i ne zasnivati koncepciju na samo nekim velikim fotografijama nego svaku stranicu ostvariti kao zrcalo dobro uređene harmonije između pisanog i snimljenog materijala (koji podcrtava temu – radilo se o portretu ili ilustraciji teme ili snimci događaja). Poneki redak manje i – realizacija bi bila još bolja. No, a to je, prepoznali ste, primjer Večernji list nedjeljom vrijedi pogledati, vrijedi procijeniti podjelu na četiri zasebne novine u jednoj (samo se valja držati reda, a ne na prvoj strani najaviti intervju koji se kasnije kao razgovor objavi na stranicama na kojima sadržajno ne odgovara! No, to su sitnice prema ideji koja donosi nešto staro a novo (prepoznajete asocijaciju na izreku vezanu uz korona virus nova stvarnost) - jer tako se radilo kad je Večernjak imao ogromne naklade. Pa će ih nadam se imati opet! Sudjelovala sam nekad u tome pa navijam za cijelu uredničku ekipu, te želim što bolje vanjske suradnike koji će ostaviti svaki svoj žig na teme, osobe i materijale toga svojevrsnoga tjednika. Šteta što neke prodavaonice novina nisu nedjeljom otvorene – možda bi bilo bolje ponuditi ga u subotu kao dvobroj – pa neka „vrijedi“ dva dana – ima se što za listati i pročitati! No, to je samo ideja ...

Nada iz „magičnih kutija“ i mogućih druženja

Vratimo se za kraj televiziji i radiju, a došli smo do nade kako bi uvijek moglo biti bolje, o nade koja bi trebala biti riječ oko koje ću napraviti vez ovog promišljanja koji je proteklih dana, a vrijeme korone je, htjeli mi to priznati ili ne, ipak vrijeme kad češće palimo tu „magičnu kutiju“ koju zovemo televizijom ili okrećemo „gumb“ radio prijemnika, jednostavno zato što smo češće kod kuće negoli ranije, ipak je tema uvijek nešto što zovemo novim normalnim. E pa u tim

okolnostima pogledati razgovor s jednim od braće Taviani, koji se često vraća na Pirandella i nerijetko otvara svoju dušu razmišljanjem o tome kako poruka mora biti „ono nešto“ što treba zaokupiti gledatelja, to i redatelj i scenarist i glumci, svi zajedno, trebaju ponuditi! Mogli smo, a sve što spominjem je uvijek na III programu HRT-a, pratiti razmišljanja i život Emilie Dickinson u filmu o njenom životu u kojem se izmišljeno, književnost kao paralelna stvarnost, dakle pjesme i izmišljeni izričaj, stavljaju visoko iznad (njezinoga, a ona cilja i na druge, razvidno je) stvarnoga života, pa i moguće ljubavi ili sretnijeg suživota sa svojom obitelji i znancima. Nije uzalud glazba Ennija Morriconea bila jedna od tema koncerata s južne strane Prisavlja, jer smo slušali i gledali i majstora novih, tzv. spaghetti vesterna, Sergia Leonea, koji je razložno, ali uvijek s argumentima i nadahnuto te s dozom dobrohotnosti i humora govorio i o svojim likovima, i o tome kako je želio „nadmudriti“ Amerikance u tom žanru koji je do tada za njih bio „neprikosnoven“, ali i o obitelji koja mu je davala snagu za sva umjetnička postignuća. A znamo da je i to aktualno – jer kod smanjenoga fizičkoga (a ne socijalnoga, kako mnogi kažu) kontakta druženje unutar obitelji (i stvarno i virtualno) te uskog kruga prijatelja postaje našom stvarnosti. Koja nam daje nadu, Jer nismo sami ...

Vidjeli smo tu, kod slavnog Leonea, kako je tu, kroz uloge koje su bile kultne (cijenio ih je i akademik Ranko Marinković, što je u knjizi koju je napisao možda i najveći znalac i tumač filma u Hrvatskoj Ante Peterlić a uredio Nikica Galić, posebno naglašeno) Clint Eastwood zablisterao je i kasnije došao do sjajnih režija filmova prepunima ljepote, značenja i poruke ...

Uživanje u lijepom

Da ne zaboravim na radio – evo na Radio Sljemenu glazba je ne sjajna nego izvrsna (vraćaju se često na San Remo iz davnih dana ili starim zagrebačkim šlagerima, što budi sjećanja, a prilozima su često okrenuti kulturi – nema događaja kojega ne najave. Ili pak priče za djecu koje roditeljima na I programu HR-a mogu dati inspiraciju da i sami, kao nekad, s djetetom pred spavanje prelistaju neku knjigu, odaberu neku bajku. Ono što rade redatelji i glumci, predvođeni neumornom Meiom Vindakijević, mali su ali sjajni i nenadomjestivi bljeskovi lijepih priča i velikih poruka koja mogu djeci dati prave smjernice u život. Jer, čuti lijepu riječ rije spavanja, dobiti poruku kad Ivica Prtenjača u svojoj „Metafori“ čita sjajno izabranu poeziju i pušta sjajnu glazbu (a to je i za odrasle „fešta“) dio su tog obilja koji je na visokom nivou i koji daje nadu. Tu riječ jednostavno u ovom tekstu ne mogu izbjeći. A znamo da mašte od televizije. Jer, kao što je knjigu bolje listati a ne čitati na ekranu računala, tako i kad slušamo nešto moramo upotrijebiti više pozitivnoga intelektualnoga napora nego kad gledamo, pada mi na nada zadnja umire, pa još ima prilike za svih nas, zar ne? Uostalom, radio je medij koji traži još više pamet sjajno snimljena drama „Never more“ koju je režirao Borben Vladović i u kojoj je, uz ostale, sjajnu ulogu ostvario pokojni Ivica Vidović. I krimići su na radiju sjajni, a „izbrusio“ ih je uglavnom Mate Matišić, strogi urednik kod kojega pravila žanra jednostavno ne smiju biti preskočena ni zaboravljena. Svaka riječ treba biti na pravom mjestu, svaka intonacija glumca najbolja, svaka uloga razrađena itd. Sve su to biseri koji bez slike ali uz zvuk pun značenja daju izuzetan doživljaj punine i zadovoljstva.

U ovim prilikama kad je na snazi novo vrijeme „nestaje“ s programa HRTA uskoro III program, jer je rezerviran za djecu koja zbog nekog razloga ne mogu sjediti u školskim kupama (a to je uvijek najbolji način učenja – kad su „oči u oči“ s profesorima i od njih uče sve to je potrebno), ali to je „viša sila“ protiv koje nitko od nas ne može i ne smije imati ništa. Dapače. No, proći će naravno i ova ugroza s koronom, pa će III program opet kulturnjacima dati priliku i izražavanja i uživanja u sadržajima koji nam daju nadu da je čovjek nešto više od tijela i oblika, da ima i dušu i pamet i umijeće uživanja u lijepom. Do tada molim urednike da dio ostalih programa (barem onih kad su na programu bile reprize) „posudi“ programu iz kulture. Da ne zaboravimo koliko nam je važna i koliko nam doista budi nadu.